

Яценко В. С. Передісторія становлення відділу навчання географії та економіки в Інституті педагогіки НАПН України. *Географія та екологія : наука і освіта* : зб. матеріалів 8 Всеукр. наук.-практ. конф. (з міжнар. участю), м. Умань, 9-10 квіт. 2020 р. Умань : Візаві, 2020. С. 208–210. URL : <https://pgf.udpu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/05/2020.pdf> (дата звернення: 25 травня 2020).

*Яценко В.С., к.п.н., ст.наук.співр.
відділу навчання географії та
економіки
Інституту педагогіки НАПН України
e-mail: iatsenko_v@ukr.net*

ПЕРЕДІСТОРІЯ СТАНОВЛЕННЯ ВІДДІЛУ НАВЧАННЯ ГЕОГРАФІЇ ТА ЕКОНОМІКИ В ІНСТИТУТІ ПЕДАГОГІКИ НАПН УКРАЇНИ

З часу заснування Інституту педагогіки НАПН України минуло 94 роки. 2 квітня 1926 року Державний науково-методологічний комітет Наркомосу УРСР прийняв постанову про створення в Україні єдиного центру наукових досліджень з педагогічних наук – Українського наукового-дослідного інституту педагогіки (УНДІП). У жовтні цього ж року на базі науково-дослідної кафедри педагогіки Харківського інституту народної освіти та харківської дослідної станції Управління соціального виховання Наркомосу УРСР організаційно оформився цей інститут.

На той час у структурі УНДІП у секції географічної освіти не було, але методика навчання географії існувала. Окремі питання і проблеми шкільної географії розглядалися в секціях, які на той час існували, методики масової політосвіти (завідуючий М. С. Волобуєв) і методики шкільної політосвіти (завідуючий Ю. І. Озерський), а також пізніше (1927-1928 рр.) інститут мав відділ соціального виховання (керівник І. П. Соколянський), де також досліджувались окремі положення з розвитку географічної освіти. Підтвердженням цьому є виданий у 1927 році підручник «Географія України» (автор Л. Колісниченко). Але в цілому роль географії виявилась пониженою, бо зводилась до підготовки учнів вивчати суспільствознавство. Склався напрям до вивчення економіко-статистичного матеріалу. В цілому ж шкільна географічна освіта не розвивалась бо методикою географії нікому було

керувати, посібники не видавались карт майже не було. В тодішньому УНДП і секції географії не існувало, бо систематичного вивчення географії не було, географічні відомості учні одержували безсистемно і уривками. З цього приводу М. М. Баранський писав: «До цього часу в цій галузі господарство велось так, ніби розраховували збирати врожай, там де не сіяли» [1].

У 1934 році виходить постанова про викладання географії в початковій і середній школі. Це підняло роль географії як науки, привернули до неї увагу науковців, методистів і учителів географії, підвищили теоретичне, практичне і суспільно-політичне значення. Таким чином були створені нормальні умови для розвитку методики навчання географії.

У цьому ж році відбулась реорганізація УНДП. Був створений відділ методики географії. Першим завідуючим відділом було призначено кандидата географічних наук К. П. Пяртлі. Він спільно з науковими співробітниками відділу Т. М. Рибачком та іншими з активною участю І. М. Сподобіна, Л. П. Круглікова-Гречаного, І. П. Старовойтенка, К. П. Сакуна, М. К. Токарського та ін. розгорнули дослідження проблем методики навчання учнів географії і викладання шкільних курсів, почали вивчати та узагальнювати передовий досвід учителів. До 1934 року географія викладалась у класах першого ступеня, а потім – і в старших класах. Після постанови шкільний предмет географія почалась вивчатись з IV класу (курс географії своєї Батьківщини) і закінчували в IX класі (економічна географія зарубіжних країн).

Особлива роль розвитку методики навчання географії належить після військовому періоді. З 1945 по 1947 рр. відділом географії інституту керував І. П. Старовойтенко, з 1947 по 1959 рр. – доктор географічних наук О. Т. Діброва. В цей час виходить його підручник «Географія України», який витримав 16 видань. За широкою участю активу учителів, наукових кореспондентів відділу методики географії було видано чотири посібники «Видатні вітчизняні географи, мандрівники і мореплавці». У 1948 р. у відділі було вирішено видавати методичні збірники «Географія в школі» і «Краєзнавство в школі», які виходили до 1971 р. У цих випусках друкувались результати педагогічних

досліджень наукових співробітників Інституту педагогіки, передовий педагогічний досвід учителів географії, методистів, викладачів географії закладів вищої освіти. Пізніше працівники відділу почали випускати збірники «Методика викладання географії» і «Методика викладання біології, хімії, географії» (вийшло 10 випусків). У цих збірниках багато питань було присвячено становленню і розвитку методики навчання географії в Україні.

У розробленні окремих проблем навчання і виховання разом з науковими співробітниками відділу на сторінках збірників виступали викладачі географічних факультетів університетів і педагогічних інститутів. Багато сил і енергії віддали змістовному становленню розвитку методики географії М.І. Щербань (методика викладання кліматології в школі), Є.Й. Шипович і Л.Л. Станкевич (методика викладання фізичної і економічної географії), І.П. Старовойтенко (методика викладання економічної географії України), В.С. Гаврилюк (методика викладання зарубіжних країн), В.С. Медина і В.Л. Віленкін (методика вивчення охорони природи), П.А. Бурдейний (методика виховної роботи) та ін.

Про подальшу історію становлення методики навчання географії ви можете прочитати у збірнику, де опубліковано матеріали круглого столу присвяченого 85-ти річній історії розвитку підструктурного розділу Інституту педагогіки [2], а також, розкрито окремі аспекти формування предметної і ключових компетентностей здобувачів освіти в процесі вивчення географії та економіки.

Список використаних джерел

1. Баранський М. М. Короткий курс економічної географії. Ч. 3 ; пер. з 5-го, випр. та допов. рос. вид. А. Хмельницького. М. : Пролетар, 1932. 298 с.
2. В. С. Яценко, Профорієнтаційна робота в контексті економічної освіти в умовах Нової української школи. Концептуальні засади компетентнісного навчання географії та економіки. *Історія-діалог-траєкторія розвитку*: збірник матеріалів круглого столу присвяченого 85-річчю відділу навчання географії та економіки Інституту педагогіки НАПН України (м. Київ, 08 жовт. 2019 р.). К.: Педагогічна думка, 2019. С. 59-63. URL : <http://undip.org.ua/upload/iblock/038/pidshyvka1.pdf> (дата звернення: 05 грудня 2019).